

Mil prikazuje trgovinu kao posljedicu podjele rada. Ljudska djelatnost svodi se po njegovu mišljenju na mehaničko kretanje. Podjela rada i primjena strojeva uvjetuju sa svoje strane masovnu proizvodnju bogatstva, dakle proizvoda. To je osnova velikih manufaktura.

Razmatranje podjele rada i razmjene od najvećeg je interesa, jer su one jasno ospoljeni izrazi čovjekove djelatnosti kao rodne djelatnosti i čovjekove suštinske snage kao rodne suštinske snage.

Da se podjela rada i razmjena zasnivaju na privatnom vlasništvu, nije ništa drugo već tvrdnja da je rad suština privatnog vlasništva, tvrdnja koju nacionalni ekonomist ne može dokazati i koju ćemo mi dokazati umjesto njega. Baš u tome što se podjela rada i razmjena oblici privatnog vlasništva, baš u tome leži dvostruki dokaz, s jedne strane, da je čovjekovom životu potrebno privatno vlasništvo za njegovo ozbiljenje, a s druge, da je sada potrebno ukidanje privatnog vlasništva.

Podjela rada i razmjena dvije su pojave, pri čijem se razmatranju nacionalni ekonomist hvali društvenošću svoje nauke i u jednom dahu nesvjesno izgovara protivrječnost svoje nauke, zasnivanje društva pomoću nedruštvenih posebnih interesa.

Momenti koje treba da razmotrimo jesu sledeći: prvo, sklonost prema razmjeni - čiju osnovu nalazimo u egoizmu - promatra se kao osnova ili uzajamno djelovanje podjele rada. Sej smatra da razmjena nije fundamentalna za suštinu društva. Bogatstvo, proizvodnja objašnjavaju se podjelom rada i razmjenom. Priznaje se da podjelom rada individualna djelatnost osiromašuje i da gubi svoju suštinu. Razmjena i podjela rada priznaju se kao proizvođači velike raznolikosti ljudskih talenata, raznolikosti koja pomoću ovih postaje opet korisna. Skarbek dijeli produkcione ili produktivne suštinske snage čovjeka na dva dijela,

1. na individualne i čovjeku inheretne, njegovu inteligenciju i specijalnu radnu dispoziju ili sposobnost,

2. na one koje su izvedene iz društva - a ne iz zbiljskog individuma - na podjelu rada i razmjenu. - Dalje: podjela rada je ograničena tržištem. - Ljudski rad je jednostavno mehaničko kretanje; glavnu stvar čine materijalna svojstva predmeta. - Jednom individuumu mora se dodijeliti najmanji mogući broj operacija. - Dijeljenje rada i koncentracija kapitala, beznačajnost individualne proizvodnje i masovna proizvodnja bogatstva. - Razum slobodnog privatnog vlasništva u podjeli rada. ^[AN]